

ปัจจัยทำนายพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน

สุวรรรัตน์ หลาบนอก พย.ม.

ยุณี พงศ์จตุรวิทย์ ปร.ด.*

นุจรี ไชยมงคล ปร.ด.

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อ

พัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน มีความสำคัญตั้งแต่วัยทารกแรกเกิดจนถึงวัยผู้ใหญ่ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในชีวิต การวิจัยแบบหาความสัมพันธ์เชิงทำนายนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เป็นมารดาและเด็กวัยก่อนเรียน จำนวน 84 คน ที่มาเข้ารับบริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม พ.ศ. 2562 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามพื้นอารมณ์เด็กวัยก่อนเรียน แบบสอบถามความเครียดในการเป็นมารดา แบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างมารดาและบุตร และแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูบุตร มีค่าความเชื่อมั่นแอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.72, 0.85, 0.91 และ 0.91 ตามลำดับ และแบบประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียนมีค่าความเท่าเทียมกันของการสังเกตเท่ากับ 0.87-1.00 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างมารดาและบุตรเป็นตัวทำนายที่ดีที่สุด ($\beta = 0.674$, $p\text{-value} < 0.001$) รองลงมาคือ ความเครียดในการเป็นมารดา ($\beta = -0.203$, $p\text{-value} = 0.005$) การอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบประชาธิปไตย ($\beta = 0.160$, $p\text{-value} = 0.024$) และพื้นอารมณ์ของเด็กมีลักษณะเลี้ยงง่าย ($\beta = 0.159$, $p\text{-value} = 0.031$) โดยตัวแปรทั้งสี่สามารถร่วมกันทำนายพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียนได้ร้อยละ 62.2 ($R^2 = 0.622$, $F_{(4,79)} = 32.437$, $p\text{-value} < 0.001$) จากผลการศึกษาครั้งนี้ให้ข้อเสนอแนะว่า พยาบาลและบุคลากรด้านสุขภาพควรส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างมารดาและบุตร การอบรมเลี้ยงดูบุตรที่เหมาะสม การจัดกิจกรรมเพื่อลดความเครียดของมารดา และส่งเสริมพื้นอารมณ์ของเด็กที่เหมาะสม เพื่อส่งผลให้เด็กวัยก่อนเรียนมีพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารที่เหมาะสมมากขึ้น

คำสำคัญ: เด็กวัยก่อนเรียน, พัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร, พื้นอารมณ์ของเด็ก,

ความเครียดในการเป็นมารดา, ความสัมพันธ์ระหว่างมารดาและบุตร, การอบรมเลี้ยงดูบุตร

Predictors of Executive Function Development in Preschool Children

Suwarat Labnok M.N.S.

Yunee Pongjaturawit Ph.D.*

Nujjaree Chaimongkol Ph.D.

Faculty of Nursing, Burapha University

ABSTRACT

Executive function development is important in that it has an effect on successful life from infancy through adulthood. This predictive correlational research aimed to examine predicting factors of executive function development in preschool children. A multi-stage random sampling was used to recruit a sample of 84 mothers and their preschool children who receiving service at child care centers in the municipality of Buriram province. Data were collected during July to August, 2019. Research instruments included a demographic questionnaire, the child temperament questionnaire, the parenting stress index, the parent-child attachment questionnaire, and the child rearing style questionnaire. Cronbach's alpha coefficients of these questionnaires were 0.72, 0.85, 0.91 and 0.91, respectively. Interrater reliability of the executive function development in preschool children's scale was 0.87-1.00. Data were analyzed by using descriptive statistics and stepwise multiple regression.

Results showed that parent-child attachment was the best predictor ($\beta = 0.674$, $p\text{-value} < 0.001$), the second was parenting stress ($\beta = -0.203$, $p\text{-value} = 0.005$), the third was democratic parenting style ($\beta = 0.160$, $p\text{-value} = 0.024$) and the fourth was temperament friendly child ($\beta = 0.159$, $p\text{-value} = 0.031$). All these 4 predictors accounted for 62.2 % of the variance in the prediction of executive function development in preschool children ($R^2 = 0.622$, $F_{(4,79)} = 32.437$, $p\text{-value} < 0.001$). These findings suggest that nurses and health care providers should promote parent-child attachment, provide appropriate care for parenting style, develop activities to decrease parenting stress and provide appropriate care for child temperament. Consequently, preschool children would have more appropriate executive function development.

Key words: *Preschool children, Executive function development, Child temperament, Parenting stress, Parent-child attachment, Child rearing style*

*Corresponding Author: Yunee Pongjaturawit

บทนำ

พัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร (Executive Functions: EF) คือ การทำงานของสมองที่ใช้กระบวนการทางสติปัญญาที่สัมพันธ์กันในการควบคุมพฤติกรรม ความคิด และอารมณ์ของตนเองให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งใจไว้ พัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารจะพัฒนาอย่างมากในช่วงวัย 3-6 ปี เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่เด็กมีการสร้างวงจรประสาท และจุดเชื่อมต่อสัญญาณประสาทของสมองส่วนหน้าสุดที่จะช่วยควบคุมอารมณ์ ความคิด การตัดสินใจ และการกระทำของเด็ก ให้เด็กสามารถกำกับควบคุมตนเองไปสู่เป้าหมายได้ เด็กที่มีพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารที่ดีจะมีความจำที่ดี มีสมาธิจดจ่อ รู้จักวิเคราะห์ ตัดสินใจ วางแผน เริ่มลงมือทำ ตรวจสอบตนเอง และแก้ไขปัญหา ตลอดจนควบคุมอารมณ์ บริหารเวลา จัดความสำคัญ กำกับตนเอง และมุ่งมั่นทำงานบรรลุเป้าหมายที่ตั้งใจไว้ โดยพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารจำเป็นต้องอาศัยการฝึกฝนต่อเนื่องตั้งแต่วัยเด็กจนพัฒนาเป็นโครงสร้างกระบวนการทำงานในสมอง ซึ่งจะคงอยู่จนเป็นบุคลิกภาพของบุคคลนั้นไปตลอดชีวิต ซึ่งต้องอาศัยสิ่งแวดล้อม และการเลี้ยงดูมาช่วยหล่อหลอมให้วงจรประสาทให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด² จากรายงานการศึกษาสถานการณ์เด็กไทยพบว่า เด็กวัยก่อนเรียนร้อยละ 18 มีปัญหาพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร เด็กจะมีปัญหาในการกำกับตนเอง ทำโดยไม่คิด ใจร้อน รอคอยไม่เป็น สมาธิสั้น และร้อยละ 30 มีพัฒนาการทั่วไปล่าช้า ซึ่งเด็กที่มีพัฒนาการทั่วไปล่าช้าส่งผลต่อพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารด้วย³ นอกจากนี้ยังพบเด็กวัยก่อนเรียนร้อยละ 10.29 มีปัญหาด้านการควบคุมพฤติกรรม⁴ ซึ่งการควบคุมพฤติกรรมตนเองในเด็กอายุ 2-3 ปี ส่งผลต่อการควบคุมอารมณ์เมื่อเด็กอายุได้ 5 ปี และการควบคุมอารมณ์ส่งผลต่อการประสบความสำเร็จในทักษะทางสังคมเมื่อเด็กอายุได้ 7 ปี นอกจากนี้เด็กที่มีทักษะด้านการควบคุมตนเองต่ำ เมื่อโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่จะมีแนวโน้มสุขภาพต้อกว่า ทำงานที่มีรายได้ต่ำกว่า และมีอัตราการก่ออาชญากรรมสูงกว่าเด็กที่ไม่มีปัญหาด้านการควบคุมตนเอง หากละเลยไม่รีบแก้ไขตั้งแต่แรกปัญหา

สังคมต่างๆ ที่จะตามมาจะยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาว^{2,4}

สำหรับพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของเด็กได้รับอิทธิพลมาจากปัจจัยหลายประการ ทั้งปัจจัยเฉพาะตัวของเด็ก และด้านสภาพแวดล้อมในแต่ละช่วงเวลาในชีวิตที่ส่งผลกระทบต่อเด็กแต่ละคนแตกต่างกัน^{1,5} โดยปัจจัยด้านเด็ก ได้แก่ เพศ อายุ⁶ และพื้นอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียน⁷ ส่วนปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ ความเครียดในการเป็นมารดา⁸ ความสัมพันธ์ระหว่างมารดาและบุตร⁹ การอบรมเลี้ยงดูบุตร การศึกษาของบิดามารดา¹⁰ รายได้ของครอบครัว¹¹ และสิ่งแวดล้อมในครอบครัว¹² สำหรับพื้นอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียน ความเครียดในการเป็นมารดา ความสัมพันธ์ระหว่างมารดาและบุตร และการอบรมเลี้ยงดูบุตร เป็นปัจจัยที่ครอบคลุมทั้งที่มาจากตัวเด็กเองและมารดาที่เป็นผู้เลี้ยงดูเด็ก ซึ่งมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารค่อนข้างมาก อีกทั้งเป็นปัจจัยสำคัญที่อาจมีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารโดยพื้นอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนเป็นลักษณะอารมณ์ที่เด็กแสดงออกมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารผ่านฮอโมน สารสื่อประสาท และเอนไซม์ในร่างกาย⁵ จากการศึกษาพบว่า พื้นอารมณ์เด็กที่มีอารมณ์ในทางลบอยู่บ่อยๆ มักมีปัญหาพัฒนาการคิดเชิงบริหารด้านการหยุด/การยับยั้งพฤติกรรมร้อยละ 32 ($\beta = 0.34, p\text{-value} < 0.001$) และพื้นอารมณ์เด็กเลี้ยงยากสามารถทำนายปัญหาพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของเด็กวัยก่อนเรียนในทุกด้านได้ร้อยละ 36 ($\beta = 0.45, p\text{-value} < 0.001$)¹³ ความเครียดในการเป็นมารดา หากมารดาไม่สามารถจัดการความเครียดของตนเองขณะดูแลบุตรได้ ส่งผลทำให้ศักยภาพในการเป็นมารดาลดลง อาจทำให้ความต้องการของบุตรไม่ได้รับการตอบสนองมีส่วนทำให้เกิดปัญหาพฤติกรรมและปัญหาพัฒนาการด้านต่างๆ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และพัฒนาการทางสมองของเด็ก รวมถึงพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารบกพร่องไปด้วย¹⁴ ดังการศึกษาของเบญจวรรณ ปิ่นทอง และคณะ⁸ พบว่า มารดาที่มีความเครียดสูงส่งผลต่อพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารที่ไม่เหมาะสมใน

เด็กวัยก่อนเรียน ($r = -0.147$, $p\text{-value} < 0.05$) และ การศึกษาของ Evi SA de Cock และคณะ¹⁵ พบว่า มารดาที่มีความเครียดสูงสัมพันธ์กับปัญหาด้านพัฒนาการคิดเชิงบริหารของบุตร ($r = 0.61$, $p\text{-value} < 0.001$) นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่างมารดาและบุตรที่ดี และการอบรมเลี้ยงดูบุตรด้วยการตอบสนองความต้องการที่เพียงพอมีความสำคัญในเสริมสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็ก ส่งผลต่อพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร¹⁶ สอดคล้องกับการศึกษาของ Annie Bernier และคณะ⁶ พบว่า เด็กอนุบาลที่มีความผูกพันที่มั่นคงกับมารดาสามารถทำนายพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในทุกด้านได้ร้อยละ 22.2 ($\beta = 0.29$, $p\text{-value} < 0.001$) และการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบการตอบสนองความต้องการอย่างมีเหตุผลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเด็กที่พัฒนาการคิดเชิงบริหารด้านการหยุด/การยับยั้งพฤติกรรมล่าช้า ($\beta = 0.12$, $p\text{-value} < 0.001$)¹⁶

จากการทบทวนวรรณกรรม จะเห็นได้ว่าพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารมีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากหากเด็กมีพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารอย่างมีคุณภาพตั้งแต่วัยก่อนเรียนนั้น จะส่งผลต่อความสำเร็จในชีวิตหลายด้านไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ เด็กที่มีการคิดเชิงบริหารที่ดีกว่าจะมีความพร้อมในการเรียนมากกว่าและมีผลทางการเรียนดีกว่าเมื่อเทียบกับเด็กที่มีการคิดเชิงบริหารด้อยกว่า โดยมีปัจจัยหลายประการที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร นอกจากนี้การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยดังกล่าวที่มีผลต่อพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในประเทศไทยยังพบน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางพยาบาล ซึ่งพยาบาลเด็กมีบทบาทสำคัญในการสร้างเสริมสุขภาพแก่เด็กวัยก่อนเรียนเพื่อให้มีสุขภาพทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา และสังคมที่ดี ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยทำนายพัฒนาการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน ได้แก่ พื้นอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียน ความเครียดในการเป็นมารดา ความสัมพันธ์ระหว่างมารดาและบุตร และการอบรมเลี้ยงดูบุตร ผลการศึกษาในครั้งนี้

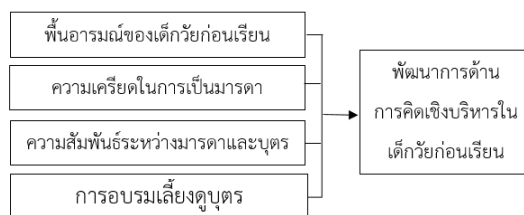
สามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนเพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารแก่เด็กวัยก่อนเรียนที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน ได้แก่ พื้นอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียน ความเครียดในการเป็นมารดา ความสัมพันธ์ระหว่างมารดาและบุตร และการอบรมเลี้ยงดูบุตร และปัจจัยทำนายที่ดีที่สุดต่อพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน

กรอบแนวคิด

การวิจัยครั้งนี้ใช้แนวคิดพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร (Executive Functions) ของ Peter Anderson¹ ร่วมกับการทบทวนวรรณกรรม ที่กล่าวว่า พัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารเป็นความสามารถของสมองส่วนหน้าที่ทำหน้าที่ในการกำกับควบคุมความคิด อารมณ์ และการกระทำเพื่อให้ไปถึงเป้าหมายประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) ความจำเพื่อใช้งาน 2) การหยุด/การยับยั้งพฤติกรรม 3) การเปลี่ยน/ยืดหยุ่นความคิด 4) การควบคุมอารมณ์ และ 5) การวางแผนและจัดการทำงานให้สำเร็จ ซึ่งมีปัจจัยเฉพาะตัวเด็กและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันที่ส่งผลต่อพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร ได้แก่ พื้นอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียน ความเครียดในการเป็นมารดา ความสัมพันธ์ระหว่างมารดาและบุตรที่ดี และการอบรมเลี้ยงดูบุตร สามารถเขียนเป็นกรอบแนวคิดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นแบบหาความสัมพันธ์เชิงทำนาย (Predictive correlational research design) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน

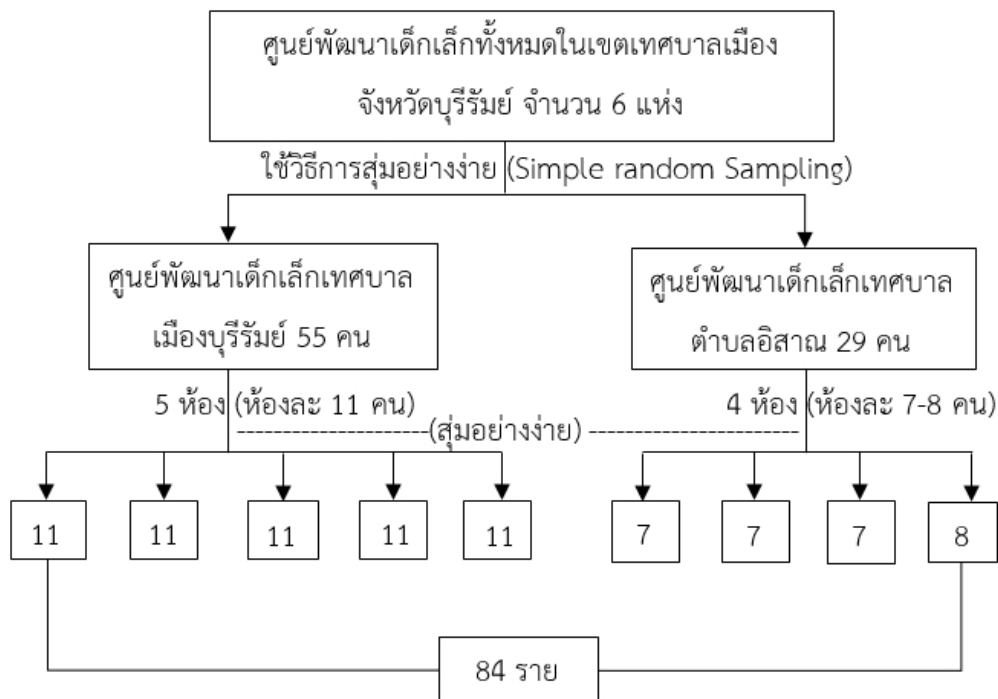
ประชากร คือ มารดาที่นำเด็กวัยก่อนเรียนที่มีอายุ 3-6 ปี มารับบริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเขตเทศบาลเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

กลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอนจากประชากรที่อยู่ในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ และนำบุตรมารับบริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นมารดาอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป เป็นผู้ดูแลเด็กเป็นหลัก และพักอาศัยอยู่กับเด็ก สามารถอ่าน เขียน เข้าใจ และสื่อสารภาษาไทยได้ และเด็กวัยก่อนเรียน มีสุขภาพแข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัว ไม่มีความผิดปกติหรือปัญหาทางด้านพฤติกรรม สำหรับครูผู้ดูแลเด็กจำนวน 4 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ

พัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารโดยการตอบแบบประเมิน ซึ่งเป็นครูที่ได้รับมอบหมายให้สอน/ดูแลเด็กวัยก่อนเรียนมาไม่น้อยกว่า 3 เดือน

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการเปิดตารางการวิเคราะห์อำนาจการทดสอบ โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่น (α) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ค่าอำนาจทดสอบเท่ากับ 0.80 และค่าอิทธิพลของตัวแปรขนาดปานกลางเท่ากับ 0.15 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 84 คน¹⁷

ขั้นตอนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง เริ่มโดยจับสลากรายชื่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 2 ศูนย์ จากทั้งหมด 6 ศูนย์ ต่อจากนั้นจับสลากรายชื่อเด็กที่มีอายุระหว่าง 3-6 ปี และมีสุขภาพทั่วไปเป็นปกติในแต่ละศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 2 แห่ง ได้กลุ่มตัวอย่างจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จำนวน 55 คน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลลิสาณมาจำนวน 29 คน รวมทั้งหมด 84 คน ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ศึกษา

ประกอบด้วยแบบสอบถามจำนวน 6 ชุด ดังนี้
ชุดที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก ได้แก่ เพศ อายุ ลำดับที่เกิด และจำนวนพี่น้อง ข้อมูลส่วนบุคคลของมารดาและครอบครัว ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส และรายได้ของครอบครัว ข้อมูลส่วนบุคคลของครูผู้ดูแลเด็ก ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานอยู่ในศูนย์พัฒนาการเด็กเล็ก

ชุดที่ 2 แบบสอบถามพื้นอารมณ์เด็กวัยก่อนเรียน นำมาจากแบบสอบถามพื้นอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนของนาตยา แสงใส และคณะ²⁶ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 36 ข้อ โดยแบ่งลักษณะพื้นอารมณ์ของเด็กออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านระดับกิจกรรม ด้านการปฏิบัติตัวเป็นเวลา ด้านปฏิกิริยาตอบสนองต่อบุคคลหรือสิ่งเร้าใหม่ ด้านความสามารถในการปรับตัว ด้านความรุนแรงในการตอบสนอง และด้านลักษณะอารมณ์ โดยให้มารดาเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (1-5 คะแนน) คะแนนที่เป็นไปได้ อยู่ระหว่าง 36-180 คะแนน ความหมายของคะแนน ถ้าคะแนนยิ่งสูง หมายถึง เด็กมีลักษณะเลื่อง่าย ถ้าคะแนนยิ่งต่ำ หมายถึง เด็กมีลักษณะเลื่องยาก

ชุดที่ 3 แบบสอบถามความเครียดในการเป็นมารดา นำมาจากแบบสอบถามความเครียดในการเป็นมารดาของสุภาณี ไกรกุล และคณะ²⁷ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 36 ข้อ แบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความเครียดในการแสดงบทบาทเป็นมารดา ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและบุตรที่ไม่ดี และลักษณะเด็กเลื่องยาก โดยให้มารดาเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (1-5 คะแนน) คะแนนที่เป็นไปได้ อยู่ระหว่าง 36-180 ความหมายของคะแนน ถ้าคะแนนยิ่งสูง หมายถึง มารดามีความเครียดมาก ถ้าคะแนนยิ่งต่ำ หมายถึง มารดามีความเครียดน้อย

ชุดที่ 4 แบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างมารดาและบุตร นำมาจากแบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างมารดาและบุตรวัยก่อนเรียนของณัฏฐนันท์ ชีวานนท์ และเมธีรัตน์ ภาครูป²⁸ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด

26 ข้อ โดยให้มารดาของเด็กเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (1-5 คะแนน) คะแนนที่เป็นไปได้ อยู่ระหว่าง 26-130 คะแนน ความหมายของคะแนน ถ้าคะแนนยิ่งสูง หมายถึง สัมพันธภาพดี ถ้าคะแนนยิ่งต่ำ หมายถึง สัมพันธภาพไม่ดี

ชุดที่ 5 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูบุตร นำมาจากแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผาสุก ปิ่นแก้ว²⁹ มีทั้งหมด 36 ข้อ แบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ แบบประชาธิปไตย แบบเข้มงวดกวดขัน และแบบปล่อยตามใจเด็ก โดยให้มารดาเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (1-5 คะแนน) คะแนนที่เป็นไปได้ อยู่ระหว่าง 26-130 คะแนน คะแนนรวมในแต่ละแบบของการอบรมเลี้ยงดู ถ้าค่าคะแนนรวมแบบใดสูงกว่าแบบอื่น ๆ แสดงว่าผู้เลี้ยงดูใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กในแบบนั้น

ชุดที่ 6 แบบประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน นำมาจากแบบประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน (เด็กอายุ 2-6 ปี) ของสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุขและมหาวิทยาลัยมหิดล⁴ มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 32 ข้อ ประกอบด้วย ทักษะด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการหยุด/การยับยั้งพฤติกรรม ด้านการเปลี่ยน/การยืดหยุ่นทางความคิด ด้านการควบคุมอารมณ์ ด้านความจำขณะทำงาน และการวางแผนจัดการ ลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (0-4 คะแนน) คะแนนที่เป็นไปได้ อยู่ระหว่าง 0-128 คะแนน ความหมายของคะแนน ถ้าคะแนนยิ่งสูง หมายถึง เด็กมีพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารเหมาะสมมาก ถ้าคะแนนยิ่งต่ำ หมายถึง เด็กมีพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารเหมาะสมน้อย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามชุดที่ 2-6 ผู้วิจัยนำมาใช้โดยไม่มีการดัดแปลง ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาครั้งก่อนแล้ว และนำไปทดลองใช้กับมารดาเด็กที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย โดยชุดที่ 2-5 ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.72, 0.85, 0.91 และ 0.91

ตามลำดับ สำหรับชุดที่ 6 นำไปทดลองใช้กับครูผู้ดูแลเด็กวัยก่อนเรียนจำนวน 4 คน โดยครูแต่ละคนประเมินเด็ก 3 คน แล้วนำไปหาค่าความเชื่อมั่นด้วยการหาความเท่าเทียมกันของการสังเกต (Interrater reliability) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87–1.00

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมระดับบัณฑิตศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา รหัส 03-05-2562 วันที่ 17 มิถุนายน 2562

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ภายหลังเค้าโครงวิทยานิพนธ์และเครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัยได้รับรองจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรม จากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาแล้ว ผู้วิจัยติดต่อนายกเทศมนตรี และผู้อำนวยการกองการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 2 แห่ง เพื่อขออนุญาตเข้าเก็บข้อมูล จากนั้นขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง อธิบายวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการเก็บข้อมูล ชี้แจงการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างให้ทราบ และลงนามในใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยเข้าพบกลุ่มตัวอย่างในช่วงที่มารับบุตรตอนเย็นหลังเลิกเรียน ใช้เวลาประมาณ 20–30 นาที ส่วนข้อมูลพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียนนั้น ให้ครูผู้ดูแลเป็นผู้ตอบแบบประเมิน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลส่วนบุคคลวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และพิสัย สำหรับคะแนนพื้นอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียน ความเครียดในการเป็นมารดา ความสัมพันธ์ระหว่างมารดาและบุตร การอบรมเลี้ยงดูบุตร และพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พิสัย และวิเคราะห์ปัจจัยทำนายพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน โดยใช้สถิติถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) สำหรับการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า

ข้อมูลเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้น (Assumption) คือตัวทำนายและตัวแปรตามมีการแจกแจงแบบปกติ (Normality) เป็นอิสระต่อกัน และไม่เกิด Autocorrelation (ความเป็นอิสระของค่าความคลาดเคลื่อน) ทดสอบโดยใช้สถิติ Durbin–Watson ค่าที่ได้อยู่ในช่วง 1.5–2.5 ไม่มี Outliers ไม่มี Linear relationship และไม่มีความสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) ระหว่างตัวทำนายคู่ใดและตัวทำนายทุกคู่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation coefficients) ไม่สูงกว่า 0.75 จึงเป็นไปตามข้อตกลงของการใช้สถิติถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างเป็นมารดาของเด็กวัยก่อนเรียนจำนวน 84 คน อายุเฉลี่ย 33.45 ปี (SD = 6.57) มีสถานภาพสมรสร้อยละ 95.2 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช. มากที่สุดร้อยละ 33.3 มีอาชีพรับจ้างร้อยละ 36.9 มีรายได้ของครอบครัว (รวมบิดามารดา) 10,001–20,000 บาทต่อเดือนร้อยละ 36.9 เด็กวัยก่อนเรียนจำนวน 84 คน อายุเฉลี่ย 5.02 ปี (SD = 0.91) ส่วนใหญ่เป็นเด็กผู้หญิงร้อยละ 60.7 เป็นบุตรคนลำดับที่ 1 ร้อยละ 42.8

ครูผู้ดูแลเด็กวัยก่อนเรียนอายุเฉลี่ย 41.25 ปี (SD = 10.43) ทั้งหมดเป็นเพศหญิงร้อยละ 100 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีร้อยละ 50 รองลงมาคือ จบการศึกษาระดับปริญญาโทร้อยละ 50 ระยะเวลาปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเฉลี่ย 17.25 ปี (SD = 6.89) ทั้งหมดเป็นครูที่สอนและดูแลเด็กมาแล้วอย่างน้อย 3 เดือน คะแนนพื้นอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนจากคะแนนเต็ม 180 คะแนน มีค่าเฉลี่ย 122.65 (SD = 25.29) คะแนนความเครียดในการเป็นมารดามีค่าเฉลี่ย 88.90 (SD = 17.53) คะแนนความสัมพันธ์ระหว่างมารดาและบุตรมีค่าเฉลี่ย 114.37 (SD = 10.70) คะแนนการอบรมเลี้ยงดูบุตรมีค่าเฉลี่ย 4.24 (SD = 0.62) และคะแนนพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย 91.67 (SD = 15.48)

พื้นอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนลักษณะเลี้ยงง่าย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพัฒนาการด้านการคิดเชิง

บริหารในเด็กวัยก่อนเรียนในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.36, p\text{-value} < 0.001$) ความเครียดในการเป็นมารดาที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียนในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -0.18, p\text{-value} < 0.045$) ความสัมพันธ์ระหว่างมารดาและบุตรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียนในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.73, p\text{-value} < 0.001$) และการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียนในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.21, p\text{-value} = 0.025$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษากับพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน ($n = 84$)

ตัวแปร	พัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร (r)	$p\text{-value}$
พื้นอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนลักษณะเลี้ยงง่าย	0.36	< 0.001
ความเครียดในการเป็นมารดา	-0.18	0.045
ความสัมพันธ์ระหว่างมารดาและบุตร	0.73	< 0.001
การอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบประชาธิปไตย	0.21	0.025

ความสัมพันธ์ระหว่างมารดาและบุตร เป็นปัจจัยทำนายที่ดีที่สุดและมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสามารถทำนายพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียนได้ร้อยละ 53.3 ($\beta = 0.674, p\text{-value} < 0.001$) รองลงมาคือ ความเครียดในการเป็นมารดา เพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 3.7 ($\beta = -0.203, p\text{-value} = 0.005$) การอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบประชาธิปไตย เพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 2.8 ($\beta = 0.160, p\text{-value} = 0.024$) และพื้นอารมณ์เด็กมีลักษณะเลี้ยงง่าย เพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 2.3 ($\beta = 0.159, p\text{-value} = 0.031$) ซึ่งปัจจัยทั้งสี่ตัวสามารถทำนายพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียนได้ร้อยละ 62.2 ($R^2 = 0.622, p\text{-value} < 0.001$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน เพื่อหาปัจจัยทำนายที่ดีที่สุดของพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน ($n = 84$)

ตัวแปร	ΔR^2	b	SE	β	t	$p\text{-value}$
ความสัมพันธ์ระหว่างมารดาและบุตร	0.533	0.530	0.057	0.674	9.297	< 0.001
ความเครียดในการเป็นมารดา	0.037	-0.179	0.061	-0.203	-2.923	0.005
การอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบประชาธิปไตย	0.028	4.942	2.142	0.160	2.308	0.024
พื้นอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนลักษณะเลี้ยงง่าย	0.023	6.248	2.841	0.159	2.199	0.031

Constant = 47.501, $R^2 = 0.622$, Adjusted $R^2 = 0.602$, SE = 7.725, $F_{(4,79)} = 32.437, p\text{-value} < 0.001$

สมการทำนายในรูปคะแนนดิบ

พัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน

$$= 47.501 + 0.53 (\text{ความสัมพันธ์มารดา บุตร}) + 0.179 (\text{ความเครียดการเป็นมารดา}) + 4.942 (\text{อบรมเลี้ยงดูบุตรประชาธิปไตย}) + 6.248 (\text{พื้นอารมณ์เด็กเลี้ยงง่าย})$$

สมการทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน

Z(พัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน)

$$= 0.674 (\text{ความสัมพันธ์มารดา บุตร}) - 0.203 (\text{ความเครียดการเป็นมารดา}) + 0.160 (\text{อบรมเลี้ยงดูบุตรประชาธิปไตย}) + 0.159 (\text{พื้นอารมณ์เด็กเลี้ยงง่าย})$$

อภิปรายผล

ความสัมพันธ์ระหว่างมารดาและบุตรสามารถทำนายพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียนได้ดีที่สุดร้อยละ 53.3 ($\beta = 0.674, p\text{-value} < 0.001$) หมายความว่า ถ้าความสัมพันธ์ระหว่างมารดากับเด็กวัยก่อนเรียนดี เด็กจะมีพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารที่ดีทั้งนี้อภิปรายได้ว่า คุณภาพความสัมพันธ์ระหว่างมารดาและบุตรเป็นสิ่งสำคัญและมีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของเด็กวัยก่อนเรียนในทุกด้าน¹⁸ ซึ่งการที่มารดามีปฏิสัมพันธ์ที่ดีมั่นคงและสม่ำเสมอกับบุตรจะทำให้เด็กเปิดใจยอมรับไว้วางใจและเชื่อฟังสิ่งที่มารดาอบรมสั่งสอน พร้อมสำหรับการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะด้านพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร สำหรับเด็กวัยก่อนเรียนที่มีความสัมพันธ์ระหว่างมารดาและบุตรไม่ดีมักเกิดความรู้สึกสับสนในเรื่องความสัมพันธ์ และสร้างสัมพันธ์ภาพกับใครไม่ได้ ทำให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในวัยเรียน⁹ ดังการศึกษาของ Annie Bernier และคณะ⁶ พบว่า เด็กอนุบาลที่มีอารมณ์หรือความผูกพันที่มั่นคงแน่นแฟ้นที่ดีกับมารดาสามารถทำนายพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในทุกด้านได้ร้อยละ 22.2 ($\beta = 0.29, p\text{-value} < 0.001$) สอดคล้องกับการศึกษาของ Celia Matte-Gagne และคณะ¹⁹ พบว่า ความรู้สึกผูกพันระหว่างมารดาและบุตรสามารถทำนายรูปแบบพัฒนาการของทักษะด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กชั้นประถมศึกษา

ความเครียดในการเป็นมารดาสามารถทำนายพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียนได้ร้อยละ 3.7 ($\beta = -0.203, p\text{-value} < 0.01$) หมายความว่า มารดาที่มีความเครียดมากทำให้เด็กวัยก่อนเรียนมีพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารเหมาะสมน้อยลง ทั้งนี้ อภิปรายได้ว่า มารดาที่ต้องเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเองย่อมส่งผลให้มารดาเกิดความเครียดในการเลี้ยงดูบุตรได้ เมื่อมารดาไม่สามารถจัดการกับความเครียดได้ ส่งผลให้เด็กวัยก่อนเรียนมีระดับคอร์ติซอลเพิ่มสูงขึ้น²⁰ ซึ่งระดับคอร์ติซอลที่สูงขึ้นจะไปยับยั้งการทำงานของสมองส่วนหน้าและสมองส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้และความจำของเด็ก

ส่งผลให้เด็กมีปัญหาพฤติกรรมที่เป็นความบกพร่องของพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร²¹ สอดคล้องกับการศึกษาของเบญจวรรณ ปิ่นทอง และคณะ⁸ พบว่า มารดาที่ทำหน้าที่เลี้ยงดูบุตรด้วยตัวเองเป็นหลัก เมื่อเกิดความเครียดจากภาระทำหน้าที่และไม่สามารถจัดการความเครียดได้ เมื่อความเครียดในการเป็นมารดาอย่างมาก เด็กวัยก่อนเรียนจะมีพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารเหมาะสมน้อยลงและการศึกษาของ Evi SA de Cock และคณะ¹⁵ พบว่าความเครียดในการเป็นมารดามีความสัมพันธ์กับพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารที่เป็นปัญหาในเด็ก ($r = 0.61, p\text{-value} < 0.001$)

การอบรมเลี้ยงดูบุตรสามารถทำนายพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียนได้ร้อยละ 2.8 ($\beta = 0.160, p\text{-value} < 0.05$) หมายความว่า การเลี้ยงดูเด็กแบบประชาธิปไตย ส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารเหมาะสมมากขึ้น ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูบุตรเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร โดยการอบรมเลี้ยงดูบุตรด้วยการตอบสนองต่อความต้องการของเด็ก มีผลต่อการพัฒนาสมองส่วนหน้า ซึ่งมีส่วนช่วยสนับสนุนให้เด็กสามารถควบคุมอารมณ์ความเครียด และส่งเสริมการสำรวจสภาพแวดล้อมและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการแก้ปัญหาของเด็ก²² โดยทั่วไปรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะส่งผลดีที่ต่อสุขภาพและพัฒนาการด้านสติปัญญาเชิงบวกมากกว่าการเลี้ยงดูแบบไม่มีประชาธิปไตย ซึ่งเด็กมักได้รับการตอบสนองต่อความต้องการลดลง ส่งผลต่อพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในการควบคุมตนเองของเด็กที่เป็นส่วนสำคัญในการเรียนรู้ การศึกษา และการปรับตัว²² สอดคล้องกับการศึกษาของ Lynne Vernon-Feagans และคณะ¹⁰ พบว่าการเลี้ยงดูแบบละเลยและตามใจมีผลทำให้พัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของเด็กไม่เหมาะสม เช่นเดียวกับการศึกษาที่พบว่า การอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบรุนแรงและการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบบังคับใช้คำสั่งมีความสัมพันธ์ทางลบกับเด็กที่มีพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในด้านการยับยั้งพฤติกรรมล่าช้า ($\beta = -0.09, p\text{-value} < 0.05, \beta = -0.28, p\text{-value} < 0.001$ ตามลำดับ)^{16, 23}

พื้นอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนสามารถทำนายพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียนได้ ร้อยละ 2.3 ($\beta = 0.159$, $p\text{-value} < 0.05$) หมายความว่า เด็กวัยก่อนเรียนที่มีพื้นอารมณ์เป็นเด็กเลี้ยงง่าย จะมีการพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารที่เหมาะสมเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ อภิปรายได้ว่า พื้นอารมณ์ของเด็กเป็นลักษณะเฉพาะของพฤติกรรมที่เด็กกระทำและแสดงออกเพื่อตอบสนองต่อบุคคลหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏตั้งแต่แรกเกิดจนโต ซึ่งหากเด็กมีพื้นอารมณ์เป็นแบบเด็กเลี้ยงง่าย เด็กจะมีความสามารถในการปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้เร็ว ลักษณะเป็นเด็กอารมณ์ดี เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ซับซ้อนตึงเครียดต่าง ๆ เด็กจะมีการปรับตัวได้ดี⁷ ส่งผลต่อพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารด้านความจำเพื่อใช้งานการยับยั้งไตร่ตรอง และการยืดหยุ่นทางความคิดติดตามไปด้วย²⁴ ดังการศึกษาของ Melanie Noel และคณะ²⁵ พบว่า เด็กที่มีพื้นอารมณ์แบบเด็กเลี้ยงยากจะแสดงอารมณ์ที่รุนแรง ส่งผลให้การรับรู้เกี่ยวกับคำศัพท์แย่งความสามารถในการเล่าเรื่องสั้นลง และมีความหมายความชัดเจนน้อยลง สำหรับเด็กที่มีพื้นอารมณ์แบบเด็กเลี้ยงง่าย เข้ากับสังคมง่าย มีแนวโน้มที่เล่าเรื่องราวได้ยาวขึ้นและมีความต่อเนื่องของเรื่องราวที่ดี และเด็กที่มีความกระตือรือร้นสูงมีแนวโน้มในการสร้างความชัดเจนของเรื่องราวได้ดี แสดงถึงพัฒนาการทางสติปัญญาและความคิดของเด็กที่ดี ส่วนเด็กที่มีพื้นอารมณ์แบบเด็กเลี้ยงยากจะมีพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารลดลง¹³

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการศึกษาไปใช้

พยาบาลและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กวัยก่อนเรียนควรส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างมารดาและบุตร โดยจัดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างมารดาและบุตร เช่น กิจกรรมวันแม่ การเล่านิทานก่อนนอน เป็นต้น ส่งเสริมและให้คำแนะนำมารดาในการเลี้ยงดูบุตรแบบประชาธิปไตย และส่งเสริมครอบครัวในการช่วยเหลือมารดาในการทำบทบาทเพื่อลดความเครียดของมารดา เช่น ส่งเสริมบิดาหรือญาติในการช่วยเหลือดูแล

เด็กเพื่อให้มารดาใช้เวลาพักผ่อน เป็นต้น รวมทั้งส่งเสริมพื้นอารมณ์ให้เด็กได้มีโอกาสแสดงออกถึงอารมณ์ของตนเองอย่างเหมาะสม ฝึกให้เข้าใจความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น เพื่อให้เด็กวัยก่อนเรียนมีพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียนเป็นรายด้าน โดยพิจารณาเปรียบเทียบว่าด้านใดที่มีความสำคัญมากที่สุด เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียนในด้านนั้น ซึ่งจะนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียนที่เฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น

2. พยาบาลและบุคลากรด้านสุขภาพควรพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน โดยเน้นการสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบประชาธิปไตย ส่งเสริมการทบทวนของมารดา และเน้นในเด็กวัยก่อนเรียนที่มีพื้นอารมณ์แบบเด็กเลี้ยงยาก

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยบูรพาที่ให้อุดหนุนการทำวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา และขอขอบพระคุณกลุ่มตัวอย่างทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

1. Anderson P. Assessment and development of executive function (EF) during childhood. *Child Neuropsychol* 2002 Jun; 8(2): 71–82. doi: 10.1076/chin.8.2.71.8724 PMID: 12638061.
2. Diamond A. Executive functions. *Annu rev psychol* 2013; 64: 135–68. doi: 10.1146/annurev-psych-113011-143750. PMID: 23020641.

3. Tripathi S, Musikaphan W. Quality of children's life 2013. Nakonpathom: Appa printing group; 2013. (in Thai)
4. Health Systems Research Institute, Mahidol University. Tool development and evaluation criteria for assessment of executive function in early childhood. Nakon Pathom: Mahidol University; 2014. (in Thai)
5. Narwold KM. Early childhood executive functions: Components, risk factors, and interventions [dissertation]. United States: The Honors College, Wesleyan University; 2016.
6. Bernier A, Beauchamp MH, Carlson SM, Lalonde G. A secure base from which to regulate: Attachment security in toddlerhood as a predictor of executive functioning at school entry. *Dev Psychol* 2015 Sep; 51(9): 1177–89. doi: 10.1037/dev00000320. PMID: 26192039.
7. Affrunti NW, Woodruff–Borden J. The associations of executive function and temperament in a model of risk for childhood anxiety. *J Child Fam Stud* 2013 Dec; 24(3): 715–24. doi: 10.1007/s10578-016-0623-x. PMID: 26754748.
8. Phinthong B, Chaimongkol N, Pongjaturawit Y. Family factors related to executive function development in preschool children. *The Journal of Faculty of Nursing, Burapha University* 2018; 26(2): 20–9. (in Thai)
9. Hackman DA, Gallop R, Evans GW, Farah MJ. Socioeconomic status and executive function: Developmental trajectories and mediation. *Developmental sci* Sep 2015; 18(5): 686–702. doi: 10.1111/desc.12246. PMID: 25659838.
10. Vernon–Feagans L, Willoughby M, Garrett–Peters P. Predictors of behavioral regulation in kindergarten: Household chaos, parenting, and early executive functions. *Dev Psychol* 2016 Mar; 52(3): 430–41. doi: 10.1037/dev0000087. PMID: 26751500.
11. Lengua LJ, Kiff C, Moran L, Zalewski M, Thompson S, Cortes R, et al. Parenting mediates the effects of income and cumulative risk on the development of effortful control. *Soc Dev* 2014 Dec 27; 23(3): 631–49. doi: 10.1111/sode.12071.
12. Sarsour K, Sheridan M, Jutte D, Nuru–Jeter A, Hinshaw S, Boyce WT. Family socioeconomic status and child executive functions: The roles of language, home environment, and single parenthood. *J In Neuropsych Soc* 2011 Jan; 17(1): 120–32. doi: 10.1017/S1355617710001335. PMID: 21073770.
13. Geers MCK. Temperament and executive function problems in preschoolers [dissertation]. Netherlands: Leiden University; 2013.
14. Brummelte S, Grunau RE, Synnes AR, Whitfield MF, Petrie–Thomas J. Declining cognitive development from 8 to 18 months in preterm children predicts persisting higher parenting stress. *Early Hum Dev* 2011 Apr; 87(4): 273–80. doi: 10.1016/j.earlhumdev.2011.01.030. PMID: 21334150.
15. De Cock ES, Henrichs J, Klimstra TA, Maas AJB, Vreeswijk CM, Meeus WH, et al. Longitudinal associations between parental bonding, parenting stress, and executive functioning in toddlerhood. *J Child Fam Stud* 2017 Feb 27; 26(6): 1723–33. doi: 10.1007/s10826-017-0679-7. PMID: 28572718.
16. Merz EC, Landry SH, Zucker TA, Barnes MA, Assel M, Taylor HB, et al. Parenting predictors of delay inhibition in socioeconomically disadvantaged preschoolers. *Infant Child Dev* 2016 Sep–Oct; 25(5): 371–90. doi: 10.1002/icd.1946. PMID: 27833461.

17. Cohen J. A power primer. *Psychol Bulletin* 1992 Jul; 112(1): 155–9. doi: 10.1037//0033-2909.112.1.155. PMID: 19565683.
18. Kraybill JH, Bell MA. Infancy predictors of preschool and post-kindergarten executive function. *Dev Psychol* 2013 Jul; 55(5): 530–8. doi: 10.1002/dev.21057. PMID: 22692790.
19. Matte-Gagné C, Bernier A, Sirois MS, Lalonde G, Hertz S. Attachment security and developmental patterns of growth in executive functioning during early elementary school. *Child Dev* 2017 May; 89(3): 167–82. doi: 10.1111/cdev.12807. PMID: 28556965.
20. Wagner SL, Cepeda I, Krieger D, Maggi S, D'Angiulli A, Weinberg J, et al. Higher cortisol is associated with poorer executive functioning in preschool children: The role of parenting stress, parent coping and quality of daycare. *Child Neuropsychol* 2016; 22(7): 853–69. doi: 10.1080/09297049.2015.1080232. PMID: 26335047.
21. Juthaphakdeekul N, Thanasetkorn P, Lertawasatrakul O. Tool development and evaluation criteria for assessment of executive function in early childhood. *Nakon Pathom: Institute of Molecular Bioscience, Research Center for Neuroscience, Mahidol University; 2017. (in Thai)*
22. Mackey AP, Raizada RD, Bunge SA. Environmental influences on prefrontal development. *Principles of Frontal Lobe Function* 2013 Feb. doi: 10.1093/med/9780199837755.003.0013.
23. Lucassen N, Kok R, Bakermans-Kranenburg MJ, Van Ijzendoorn MH, Jaddoe VWV, Hofman A, et al. Executive functions in early childhood: The role of maternal and paternal parenting practices. *Brit J Dev Psychol* 2015 Nov; 33(4): 489–505. doi: 10.1111/bjdp.12112. PMID: 26359942.
24. Shields GS, Szirma MA, Yonelinas AP. The effects of acute stress on core executive functions: A meta-analysis and comparison with cortisol. *Neurosci Biobehav R* 2016 Jun 28; 68: 651–68. doi: 10.1016/j.neubiorev.2016.06.038. PMID: 27371161.
25. Noel M, Peterson C, Jesso B. The relationship of parenting stress and child temperament to language development among economically disadvantaged preschoolers. *J Child Lang* 2008 Nov; 35(4): 823–43. doi: 10.1017/S0305000908008805. PMID: 18838014.
26. Sangsai N, Chaimongkol N, Phaktoop M. Predictors of adaptive behavior of preschoolers receiving service in child daycare center. *The Journal of Faculty of Nursing, Burapha University* 2011; 19(2): 97–109. (in Thai)
27. Kraikul S, Chaimongkol N, Phaktoop M. Alternative: Relationships between parental stress and parent-child attachment in sick children who admitted in intensive care unit (ICU). *The journal of Boromarajonani College of Nursing, Chonburi* 2010; 22(1): 19–28. (in Thai)
28. Chivanon N, Phaktoop M. Factors influencing separation anxiety of pre-school children as perceived by mothers in child care center, Chonburi Province. *Nursing Journal of The Ministry of Public Health* 2016; 26(1): 161–75. (in Thai)
29. Pinkaew P. A study of the relationship between child rearing and the creative thinking of pre-school children [dissertation]. Bangkok: Ramkhamhaeng University; 2009. (in Thai)